

چالش به کارگیری

استانداردهای حسابداری؛

مغایرت قانون و استاندارد

ابراهیم محمودی،

مدیر مالی بیمه آسیا

حسابداری

این شماره نشریه حسابرس به موضوع استانداردهای پرچالش اختصاص یافته است و برای خوانندگان ما که پرسشهای فراوانی در خصوص الزامهای اجرای استانداردها به خصوص استانداردهای تازه تصویب شده دارند گفتگو در این باب حتما کاربردی و جذاب خواهد بود. در مقدمه گفتگو، درباره استانداردهای حسابداری و هدف از وضع استانداردهای حسابداری توضیحاتی ارائه دهید.

محمودی

منظور از استاندارد حسابداری، استاندارد و قابل فهم ساختن گزارشهای مالی و الگودار کردن و افزایش ویژگی مفید بودن گزارشهای حسابداری برای ذینفعان و استفاده کنندگان می باشد. هدف از استاندارد، افزایش کیفیت، شفافیت و یکپارچگی صورتهای مالی و افزایش مربوط بودن و مقایسه پذیری گزارشگری مالی و فراهم کردن اطلاعات بیشتر

مختلف و نیازهای ذینفعان و نظرخواهی از آنها شروع می‌شود، درباره مسایل مطرح شده شواهدی جمع‌آوری و راه‌حلهایی برای حل آنها پیشنهاد می‌گردد، تا تاثیرات مسایل مطرح شده بر گزارشگری مالی، ماهیت هزینه‌های پیش‌بینی نشده و دلایل اصلی بروز آنها بررسی و درباره الزامهای استاندارد، شیوه نگارش الزامهای استاندارد یا شیوه اجرای استاندارد تصمیم‌گیری شود.

سازمان

به‌قاعده باید بتوان فاکتورهای عینی برای درک میزان اثربخشی استاندارد ارائه کرد. فاکتورهای عینی کدامند؟

محمودی

یکی از فاکتورهای تاثیرگذار بودن استاندارد حسابداری بر گزارشگری مالی میزان اثربخشی استاندارد بر استقلال و شفافیت گزارشگری مالی می‌باشد.

و قابل اعتماد برای استفاده‌کنندگان صورتهای مالی است. برای تحقق این هدف، استاندارد حسابداری الزامهایی را برای شناسایی، اندازه‌گیری و افشا تعیین می‌کند.

سازمان

با این توصیف، آثار به‌کارگیری استاندارد حسابداری چیست؟

محمودی

استاندارد با افزایش شفافیت می‌تواند مدیریت سود در بنگاه‌های اقتصادی را کاهش دهد. با رعایت استانداردهای حسابداری رفتار شرکتها و نهادها تغییر می‌کند، مقایسه‌پذیر و شفاف و موجب ارائه گزارشهای مالی متحدالشکلی می‌شود که کیفیت سود و دیگر مولفه‌های بازار سرمایه مانند شکاف عرضه و تقاضا، حجم معاملات، هزینه‌های سرمایه‌ای و ... را بهبود می‌بخشد.

سازمان

دیدگاه‌های غالبی که درخصوص وضع و تنظیم استانداردها وجود دارد، کدامند؟

محمودی

برخی اعتقاد دارند هنگام تصمیم‌گیری درباره وضع و تنظیم استانداردها یا حتی زمان بازنگری استانداردها باید به پیامدها توجه داشت. برخی هم معتقد هستند که فقط باید به فاکتورهای فنی و مفهومی حسابداری توجه کرد و نتیجه یا پیامد مورد نظر نمی‌باشد.

سازمان

قبل از ورود به بحث چالشها، خوانندگان حسابرس را با روش یا روشهای بررسی تاثیر استانداردها آشنا بفرمایید؟

محمودی

یکی از روشهای بررسی تاثیر استانداردها، روش بررسی پس از اجرا می‌باشد؛ یعنی آیا استاندارد موردنظر به اهداف خود رسیده است؟ آیا طبق پیش‌بینیها عمل کرده است؟ آیا لزومی برای بازنگری استاندارد وجود دارد یا خیر؟ در این روش تنها میزان دستیابی استاندارد به اهداف تعیین شده مدنظر نیست، بلکه ارتقای مفید بودن گزارشگری مالی برای تصمیم‌گیری را بررسی می‌کنند. در این روش پس از تدوین برنامه اجرایی که با بررسی دیدگاه‌های گروه‌های

استاندارد به دنبال نتایجی می‌باشد که

قطعی

مستحکم و

جامع باشند

نتایجی که به اندازه کافی

قابلیت تعمیم نداشته باشند

کمک زیادی به ذینفعان و استفاده‌کنندگان

از آن گزارشها نمی‌کند

فنی تکمیلی و خطرات طبیعی است. در این خصوص با توجه به این که آیین‌نامه‌های شورای عالی بیمه در حکم قانون بیمه به حساب می‌آید و اجرای قانون نسبت به اجرای استاندارد مقدم است شرکت‌های بیمه اقدام به ذخیره‌گیری می‌کنند که مورد پذیرش حساب‌برسان نمی‌باشد.

زیربنای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی تاکید بر ارزشهای منصفانه است. این استاندارد می‌خواهد استفاده از ارزشهای منصفانه را جایگزین مبنای بهای تمام‌شده تاریخی کند. تجدید ارزیابیها، سرمایه‌گذارها و... بر مبنای ارزش منصفانه برآورد کردند، در صورتی‌که در شرایط کنونی به‌دست آوردن اطلاعات مربوط و قابل اتکا در مورد ارزشهای منصفانه از مهمترین چالشهای تهیه‌کنندگان اطلاعات مالی و به‌تبع آن حساب‌برسان می‌باشد.

سپاس

موضوع محوری این گفتگو بررسی چالشهای اجرای استانداردهای حسابداری است. درخصوص چالشهای اجرا اگر مثال یا مطلب دیگری به‌ذهن دارید اشاره کنید؟

محمودی

در مورد بیمه‌ها یک اختلاف و چالش بزرگ در مورد ذخایر فنی و نحوه حسابداری آن‌ها می‌باشد که کار را بسیار پیچیده و ابهام بزرگی برای سرمایه‌گذاران ایجاد کرده است.

از آن‌جا که شرکت‌های بیمه از نهادهای مهم در بازار سرمایه بوده و نقش مهمی در توسعه اقتصادی کشور دارند رعایت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی برای این شرکت‌های حیاتی است و می‌تواند گامی در جهت تعامل هر چه بیشتر صنعت بیمه ایران با صنعت بیمه جهان باشد. شرکت‌های بیمه پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار از یک طرف ملزم به پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی هستند و از طرفی دیگر تحت نظارت قوانین بیمه‌ای و مصوبات شورای عالی بیمه (از ارکان بیمه مرکزی) می‌باشند. لیکن تهیه صورتهای مالی با رعایت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و اجرای استانداردهای حسابداری ایران که مورد تایید و کنترل سازمان حسابرسی باشد، چالش قابل توجهی برای صنعت بیمه ایجاد کرده است.

سپاس

چنانچه برای موضوع و مسئله‌ای در استانداردهای ایران

استاندارد حسابداری نحوه به‌کارگیری اطلاعات ارائه‌شده در تصمیمات اقتصادی را مدنظر دارد و این اطلاعات از گزارشهای مالی استخراج می‌گردند که لازم است به‌نوبه خود کاملاً مرتبط، به‌موقع، شفاف و با دقت کامل باشند. استاندارد به‌دنبال نتایجی می‌باشد که قطعی، مستحکم و جامع باشند. نتایجی که به‌اندازه کافی قابلیت تعمیم نداشته باشند کمک زیادی به ذینفعان و استفاده‌کنندگان از آن گزارشها نمی‌کنند.

سپاس

آیا سوابقی از چالشهای اجرای استانداردهای حسابداری که توسط حسابداران شاغل در شرکتها گزارش شده باشند، در اختیار دارید؟ لطفا توضیح دهید؟

محمودی

سازمان بورس اوراق بهادار ایران بر اساس ابلاغیه شماره ۹۵/ب/۲۴۰/۰۰۵ مورخ ۱۳۹۵/۰۸/۲۵ تمامی بانکها و موسسه‌های اعتباری و نیز تمامی شرکت‌های بیمه ثبت‌شده نزد این سازمان و همچنین شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران، که دوره مالی آن‌ها از اول فروردین ۱۳۹۵ و بعد از آن شروع می‌شود و سرمایه ثبت شده آن‌ها ۱۰ هزار میلیارد ریال و بیشتر است را به تهیه و ارائه دو مجموعه صورتهای مالی سالانه بر اساس **استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی ۱۷ (IFRS 17)** و استانداردهای حسابداری ایران ملزم کرده است. نبود منابع کافی و قابل اتکالی فارسی در این زمینه، ناآشنا بودن بدنه اجرایی شرکت‌های بیمه، نداشتن آموزشهای لازم و کافی برای حساب‌برسان جهت تفسیر صورتهای مالی طبق استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، ناهماهنگی این استانداردها با قوانین و مقررات و محدودیتها در استفاده از ارزشهای منصفانه باعث شد تا پیشرفت چندانی در پیاده‌سازی استاندارد حاصل نشود.

در راستای اجرایی ساختن ابلاغیه، صورتهای مالی متحدالشکلی با هماهنگی سازمان بورس و اوراق بهادار و بیمه مرکزی تهیه و جهت اجرا ابلاغ شده است که مورد پذیرش سازمان حسابرسی نمی‌باشد. مورد دیگر که بسیار حائز اهمیت و قابل ذکر است، اختلاف و تفاوت‌نظر بین استاندارد ۲۸ حسابداری و آیین‌نامه ۵۸ شورای عالی بیمه درخصوص ذخیره

پذیرش استانداردهای بین‌المللی نیاز به آموزش در سطح بالا و نیز صلاحیت و تخصص برای درک موضوع دارد. لیکن برای کاهش چالشهای پذیرش استانداردهای بین‌المللی ابتدای امر جا انداختن پذیرش تغییر، مقوله آموزش و مهارت‌آموزی کارکنان مالی و دیگر واحدهای کسب‌وکار و سایر ذینفعانی که از تغییر متاثر می‌شوند در مرحله اول اقدام می‌باشد. در مراحل بعد، تدوین سرفصلهای آموزشی و استفاده از افراد واجد شرایط برای آموزش استاندارد بین‌المللی، برگزاری وبینارها، سمینارها و کارگاههای آموزشی برای متخصصین

پاسخی وجود نداشته باشد، راه حل چیست؟

محمودی

در این موارد باید از استانداردهای مشابه بین‌المللی الگو گرفت و سازمان حسابرسی باید نسبت به تدوین استاندارد جدید جهت تامین نیازهای واحدهای گزارشگر اقدام کند. در هر صورت بنگاههای اقتصادی هر کشور ابتدا ملزم به رعایت استانداردهای ملی می‌باشند تا بتوانند پاسخگوی مراجع و ارکان نظارتی و کنترلی باشند و تاییدیه‌های آنها را اخذ کنند. ولی برای ورود به بازارهای جهانی و استفاده از منابع آنها ناچار به تهیه صورتهای مالی بر مبنای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در آینده می‌باشند.

سازمان

تجدیدنظر در استانداردهای حسابداری لازم‌الاجرا چگونه و در چه زمانهایی باید صورت گیرد؟

محمودی

استانداردهای حسابداری در زمانهایی که پاسخگوی نیازها نباشند، شفافیت و کیفیت لازم را نداشته باشند، قابل اعتماد و اتکا نباشند می‌بایست با استفاده و الگوبرداری از استانداردهای مشابه بین‌المللی و بومی‌سازی آنها توسط افراد خبره تجدیدنظر شده و پس از انجام بررسیهای لازم توسط ارگانهای ذیربط جهت اجرا و رعایت ابلاغ گردند.

اقدام جزیره‌ای در خصوص استانداردها و عدم پذیرش آنها از جانب برخی از ارگانها نه تنها موجب سردرگمی واحدهای تجاری و افزایش هزینه تهیه اطلاعات اضافی و غیرمفید از طرف آنها می‌گردد، بلکه موجب سلب اعتماد از استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی و غیرقابل اتکا شدن گزارشهای مالی می‌شود.

سازمان

به منظور کاهش چالشهای به‌کارگیری استانداردهای حسابداری چه آموزشهایی را برای حسابداران و حسابرسان پیشنهاد می‌کنید؟

محمودی

آموزش فرایندی است که موجب انتقال اطلاعات، دانش، مهارت و شیوه‌های رفتاری صحیح بین افراد می‌گردد.

اقدام جزیره‌ای در خصوص استانداردها

و عدم پذیرش آنها از

جانب برخی از ارگانها

نه تنها موجب سردرگمی

واحدهای تجاری و

افزایش هزینه تهیه اطلاعات اضافی و

غیرمفید از طرف آنها می‌گردد

بلکه موجب سلب اعتماد از

استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی و

غیرقابل اتکا شدن گزارشهای مالی

می‌شود

حسابداری

در خصوص ارزش‌افزینی حسابرسی هم قدری برای خوانندگان ما توضیح دهید؟

محمودی

منظور از حسابرسی انجام بررسی و کنترل‌های استفاده از ابزار مناسب و لازم و رعایت استانداردهای حسابداری بر تحقق اهداف می‌باشد. عدم‌شناخت یا انجام حسابرسی می‌تواند موجب عدم‌تحقق اهداف یا انحراف از اهداف گردد. خروجی حسابرسی نشان‌دهنده عملکرد مثبت یا منفی بنگاه اقتصادی می‌باشد.

هدف حسابرسان و حسابرسی آگاه و مطمئن‌ساختن استفاده‌کنندگان از صورتهای مالی (هیئت‌مدیره، سهامداران، ذینفعان و ...) با تطابق صورتهای مالی با معیارهای ازپیش‌تعیین‌شده (استانداردهای حسابداری) می‌باشد. حسابرسی می‌تواند نشان‌دهنده استفاده از ابزار نامربوط در تهیه صورتهای مالی و دلایل عدم‌تحقق اهداف سازمان باشد.

حسابداری

برای به‌کارگیری کامل استانداردهای حسابداری چه اقدامی باید به‌عمل آید و چه بستریابی باید فراهم شود؟

محمودی

شناخت و آگاهی از:
الف- الزامها و چارچوب گزارشگری مالی،
ب- شناخت از واحد تجاری و محیط آن،
ج- شناخت کامل از استانداردهای حسابداری و نحوه به‌کارگیری آنها،
د- ارائه یک دستورعمل درخصوص استفاده از استانداردهای حسابداری،
این موارد یکی از بسترهای لازم پیاده‌سازی الزامهای گزارشگری مالی در بنگاه و واحدهای تجاری و پیاده‌سازی سیستم مالی بر اساس استانداردهای حسابداری می‌باشد.

حسابداری

از شما که به‌عنوان استفاده‌کننده از استانداردهای حسابداری در این شماره مجله با ما بودید، قدرانی

می‌کنیم.

شاغل و مقامات بالادستی شرکتها، اجبار کارکنان به شرکت در کارگاه‌های آموزشی، همایشها و سمینارها، تخصیص بودجه لازم و تامین هزینه‌های تغییر و پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی پیشنهاد می‌گردد. با توجه به این‌که هزینه مشاوران خارجی بسیار بالا می‌باشد و ممکن است شرکتها توان پرداخت آن را نداشته باشند یا هزینه بالا موجب اقدام به‌موقع و مناسب از طرف شرکتها نگردد، بهتر است از طریق سندیکا یا انجمنهای مربوط این کار به‌صورت متمرکز انجام شود تا در هزینه‌ها صرفه‌جویی گردد. ضمناً آموزش عملی به‌جای آموزش جنبه‌های نظری ارجحیت دارد.

حسابداری

اجرای استانداردهای حسابداری نیازمند چه تغییراتی در مقررات و قوانین و یا ساختارهای اقتصادی است؟

محمودی

با توجه به این‌که برخی از مقررات و قوانین داخلی هر کشوری با استانداردهای بین‌المللی مغایرت دارد، ایجاد تغییرات به‌نحوی که مورد پذیرش وضع‌کنندگان استانداردها و مورد توافق قانونگذاران داخلی باشد، امری به‌شدت دشوار و در برخی موارد نشدنی است.

با توجه به الزامهای موجود در استانداردهای حسابداری، متناسب با آن قوانین و مقررات و ساختار اقتصادی باید تغییر کنند، از آنجایی که علم اقتصاد و مسایل اقتصادی سریعاً در حال تغییر و تحول هستند و بین اقتصاد و علم حسابداری رابطه وجود دارد، بنابراین استانداردهای حسابداری هم بر اساس نیاز و متناسب با ساختار اقتصادی جهت ایجاد یک رویه ثابت و یکپارچگی در اقتصاد تدوین می‌گردند.

حسابداری

آیا بین الزامهای استانداردهای حسابداری و آموزشهای حسابداری در ایران فاصله می‌بینید؟

محمودی

بله، زیرا الزامهای استانداردهای حسابداری براساس یکسری نیازها تدوین شده است اما آموزشهای حسابداری به‌صورت عمومی و کلی بوده و به‌صورت ویژه و اختصاصی انجام نمی‌شود.